



משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף כרמים - תחום הנדסת הצומח וגנים בוטניים

צמחי בית - באורה ואידול

אליעזר שפיגל, שה"מ



פפרומיה

צמחי עלווה:

סינגוניון מגוון - צמח קל לגידול, אינו מפונק, משמש גם כצמח מטפס.

דרקונית (דרצנה) - צמח חסון. בשל גזעיו העבים והמפותלים בבגרותו משמש כצמח פיסולי.

אגלאומה - מצטיינת בדרישות אור צנועות. קיימים כמה מינים:

בגוני ירוק עם לבן או בצבעי ורוד ואדום.

חמדוריא נאה - נציגת משפחת הדקליים. דקל קטן ממדים המתאים לגידול בבית. ענפיו יוצרים מניפה נאה ועדינה.

לסיכום, גידול הצמחים הוא תחביב נחמד; מעבר להיותו אסתטי וחלק מהותי בתחולת הבית, מרתק גם לעקוב אחר תהליכי גדילתם והשתנותם של הצמחים, ומשמש לראותם פורחים ומשגשגים. במעט תשומת לב ניתן ליצור פינת גן עדן פרטית.



קודן (קרואטון)



סינגוניון

הוציא שה"מ * עריכה: עדי סלוניקו * גרפיקה: לובה קמנצקי

מזיקים: יצורים חיים הנעים בדרך כלל על הצמח, מכרסמים ומוצצים את לשדו. את הגדולים שבהם ניתן לראות בעין: כנימות עלה, עש הטבק, כנימות מגן וקמחיות. עשים גדולים כמו למשל פרודניה ואגרוטיס, ומזיקים קטנים - אקריות (עכבישים זעירים) ותריפסים. משום שמדובר במרחב המחיה הביתי, רצוי שלא להשתמש נגדם בחומרים חריפים אלא להסירם בעזרת מטלית טבולה בדטרגנט. אם כלו כל הקצין, קיימים תכשירי הדברה המתאימים לשימוש ביתי.

"הנבחרים והמוסלצים שלי"

אין זה פשוט לבחור בין מאות המינים את הנבחרים, וכל אחד - העדפותיו עמו. ניסיתי לתמצת את נבחריי מתוך הרשימה של הצמחים האטרקטיביים הודות למופעם, ובראש וראשונה הודות לכושר שרידותם תחת עול הבית הישראלי הממוצע.

מהפורחים:



סחלבים - פרחי הפרפר שלהם יפים, יש להם כושר הישרדות ופריחתם ארוכה.

ברומליים - בעיקר גוזמניה. הפריחה מרשימה והחיים ארוכים.

רקפת מצויה - הצמח המנצח בעונת החורף. דורש אור וצינה. בתנאים המתאימים הפריחה מרהיבה במשך חודשים.

חלבוב הדור - צבע חפיו האדום עז.

מילוי דרישותיו הצנועות יבטיחו את מופעו לתקופה ארוכה.

קולומניאה קטנת עלים

- בחרתי בה כצמח תלוי משתלשל, שניכר גם בעלותו הברשנית והיפה וגם בפרחיו האדומים-ארגמניים שצורתם כצינורית והם פורחים באביב.



דרקונית (דרצנה)



חרצית

שהרטבת עליהם או פרחיהם עלולה לגרום לכתמי עלים ולמחלות. בצמחים אלו נעדיף השקיה תחתית - ממלאים את התחתית במים ונותנים לצמח לינוק דרך הנקבים שבתחתית העציץ עד שהמים מרטיבים את השכבה העליונה, ואת שאריות המים מנקזים.

דישון: הצמחים זקוקים למזון, למינרלים, כדי לבנות את גופם ולתחזקו, אך יש לזכור שבבית הצימוח איטי, ובמשך תקופות ארוכות הצמח נשאר כפי שהוא. הדשן צריך להכיל את יסודות המזון הבסיסיים בתוספת מיקרו-אלמנטים, ולכן עדיף להשתמש בדשנים מורכבים מאוזנים שאותם ניתן להשיג במשתלות ובחנויות. מערבבים את הדשנים הללו במים לפי הכמות המצוינת על גבי האריזה, מדובר בגרם אחד עד שני גרמים לליטר מי השקיה. לשיפור איכות הדישון ניתן להשתמש בדשנים איטיי תמס שאותם מוסיפים למצע אחת לכמה חודשים; משך



גוזמניה

יעילותם רשום בתווית.

מחלות: מקורן בד"כ בפטריות או בבקטריות. הן פוגעות בעלים ובפרחים וגורמות לכתמים ולנבילת חלקים של העלה או הגבעול עד לתמותת הצמח כולו. מחלות שוכנות קרקע ושורשים נפוצות אף הן וגורמות לריקבון השורשים או צוואר השורש ולמות הצמח. מרבית המחלות נגרמות ומתממשות בתנאי רטיבות רבה. חשוב לסלק את הקטעים הנגועים ולשמור על אוורור הנוף וניקוז המצע.



רקפת

כולנו זקוקים למגע של טבע כדי לגוון ו"לצבוע" את שגרת ימינו. למרבה המזל, ניתן לעשות זאת די בקלות על ידי שילובו של הטבע בסביבתנו היום-יומית בבית או בעבודה, ולכן כה פופולרי לטפח צמחי בית ונוי. כדי שהצמחים "יחייכו" אלינו, ואנו נשיב להם בחיוך, נצעד יחד אל עבר כמה מרכיבים בסיסיים שיבטיחו את חיינו המשותפים:

איך בוחרים עציץ?



הקנייה המתוכננת נקבעת מראש - **אגלאונמה**

אנו יודעים בדיוק את צרכינו ואת התנאים שלהם יתאים הצמח: תנאי הגידול, הצבע, הגודל, ההתאמה לארכיטקטורה הסביבתית ומידת הטיפול והשרידות של אותו צמח; לרוב אלה צמחים המוכרים לנו, שרכשנו מיומנות בגידולם או שהומלצו על ידי מכר או בעל משתלה.

בסיס התמונה שממנו יורכבו התשתית והרקע בנוי על צמחי עלווה, ובהם אפשר לגוון בצבע, בצורה ובגודל: רצוי שצבעי הצמחים יהיו מנוגדים לצבעי החדר, כך שחדר עמוס בפריטים רבים וצבעוניים ניתן לרכך בצבע עלווה "שקט" בצמחים כדוגמת **אגלאונמה**, **פילאה**, **שרץ** או **אברה כרתית**. לעומת זאת, בחדר שבו הצבעים ניטרליים אפשר להחיות את האווירה בעזרת צמח שנוכחותו חזקה או דרמטית. יש האוהבים צמחים פיסוליים, שימקדו אליהם את תשומת הלב, ולכן יש להעניק להם את המרחב הדרוש. בקבוצה זו נכללים הדקלים, ובראשם ההוואיה (**קנטיה**), וכן **דרצנות**, **דיפנבכיה**,



חמדוריאה



סחלב - דנדוביום

פנדנוס, **פיקוס בינימינה**, **שפלה**, **צמחי פילדנדרון** גדולים או מטפסים, ותלייה של קרן איל; אלו בשילוב כלים ועציצים מסוגננים ישרו אווירה של חיות. לעומתם, יש המצדדים דווקא בצמחים הקטנים והבינוניים, וגם כאן ניתן למצוא שפע של צמחים בצורות ובגוונים שונים: **קורדלינה**, **קלתאה**, **פילית**, **פיטוניה מגוונת**, **אגלאונמה מגוונת** או **ורודה**, **בגוניה מפוספסת**, **פפרומיות**; ניתן להניחם על מדף או על אדן חלון לקבלת תמונה הרמונית הנקשרת לחלל החדר.

הצמחים הפורחים הם גולת הכותרת והם המקנים את הצבע והאווירה לבית. יש לזכור שימי הפרח קצובים - יש המחזיקים יותר זמן, ויש הפורחים פריחה מרוכזת וקצרה. הפורחים הפופולריים הם **סחלב**, **אנתוריון**, **ספתפילון**, **ברומליים**, **בגוניות**, **בשמת 'ניו גינאה'**, **רקפת**, **סיגל אפריקני**, **חלבוב הדור והורטנסיה**.

תנאי הגידול בבית

אור: האור הוא הגורם המגביל בגידול צמחים בבית יותר מכל גורם סביבתי או טיפולי אחר. האור דרוש לצמחים כדי לבצע את תהליך ההטמעה (פוטוסינתזה). בתהליך זה הצמח קולט את קרינת האור וממיר אותה לאנרגיה שאותה ינצל לקשירת דו-תחמוצת הפחמן ומים לשם יצירת החומר האורגני הדרוש. לרמת האור בחדר ממוצע נמוכה בדרך כלל מרמות האור האופטימליות לצמיחה נמרצת.



פיקוס בינימינה



אנתוריון

הדרך שאני ממליץ עליה היא לחלק את חלל החדר לכמה אזורים בהתאם למרחקם ממקור האור (חלון או ויטרינה): ליד החלון - אזור של שמש ישירה, במרחק של עד שני מטרים - אזור של אור בהיר, אזורים מרוחקים יותר - עצמת האור בהם נמוכה. ככלל, צמחים פורחים דורשים אור רב לקבלת פריחה. מיני צמחים שונים



טמפרטורה: רוב צמחי הבית - מקורם **רקפת**

באזורים טרופיים או סוב-טרופיים, לכן רובם רגילים לטמפרטורות חמימות - לדרגות חום של 15-28 מ"צ.



ספתפילון

לחות: רוב צמחי הבית ייהנו מלחות רבה, לכן מומלץ מאוד לסגור את החלונות בימי שרב ולהגן מרוח יבשה וחמה שמקורה במזגן או בתנור או מרוח פרצים. **מצעי גידול:** בשמם העממי: אדמה או קרקע. החומרים שבהם משתמשים כיום הם בחלקם מינרלים טבעיים, חומרים אורגניים או חומרים תעשייתיים. במרבית המשתלות נמצא תערובות מוכנות המכילות חומרים אורגניים ככבול וקוקוס בתוספת חומרים מינרליים המסייעים לאוורור, כמו טוף, פרליט או נציץ (ורמיקוליט), או חומרים תעשייתיים כקלקר או ספוג גרוס.

הטיפול השוטף

השקיה: הטיפול האינטנסיבי והחשוב ביותר הוא ההשקיה. מרבית הכישלונות נובעים מהשקיית חסר או מהשקיה עודפת. מניסיוני, צמחים רבים יותר מתים מעודף מים מאשר מחוסר. קיימים שלושה מדדים להשקיה נכונה: כמות - **כמה?** מרווח - **מתי?** וצורת ההשקיה - **איך?**



פנתוס זהוב

המים בצלוחית האיסוף צריך לרוקן לאחר גמר התנקזות המים.



סיגל אפריקני

מרווח: משך הזמן החולף בין ההשקיות. נתון המשתנה בהתאם לעונות השנה ולגודל הצמח והכלי. לא נותר לנו אלא לסמוך על חושינו, במבט קצר נוכל להבחין שהצמח "מודיע" לנו שהוא צמא - עליו שמוטים והפרחים קמלים. הרמתם ותחיבת אצבע במצע יגלו לנו אם המצע רווי או יבש. בבית לרוב די



זיגוקטוס

בהשקיה אחת לארבעה-חמישה ימים, ובחורף אף פחות מכך.

ההשקיה צורת

ההשקיה הרווחת היא השקיה עילית - בעזרת כלי עם פייה מרטיבים את כל שטח פני העציץ. יש צמחים, כמו סיגל אפריקני, סינינגית מכלוא, בגוניה וורד,